

Preek over Exodus 5:1 – 6:12 NBV

Broeders, zusters,

Als Salomo in het Bijbelboek Prediker onderzoek doet naar de zin van het leven, dan kan hij, zolang hij niet verder kijkt dan dit aardse leven, niet anders dan concluderen dat het leven ijdel is, lucht en leegte, eindeloos vermoeiend. 'Alles is ijdelheid' is wel een heel bekende uitspraak van Prediker, maar ik moest tijdens de voorbereiding van deze preek denken aan een uitspraak die ook geregeld terugkeert in Prediker, nl: 'er is niets nieuws onder de zon!'

Er is niets nieuws onder de zon! In het zojuist gelezen verhaal worden we geconfronteerd met een hardnekkige Farao die er niets voor voelt om het volk van God te laten gaan. Een Farao, die uit is op macht, een farao die er op uit is zichzelf en zijn eigen volk te verrijken ten koste van anderen. De sterke die de zwakke eronder wil houden. Hoe vaak heeft de geschiedenis ons niet een dergelijk patroon laten zien? Denk maar aan de machtswellustige Nebukadnezar die zelfs een beeld oprichtte tot eigen eer en iedereen dwong er voor te buigen. Op dat moment hield hij het volk van Juda in ballingschap. Wie weigerde te knielen werd levend verbrand. Ook daar zie je dat de sterke de zwakkere eronder wil houden. Of denk ook aan de recentere geschiedenis, in een periode die wij vol trots de Gouden Eeuw noemen, zijn er massaal vanuit Afrika zwarte mensen als vee verscheept naar het westen om daar slavenwerk te verrichten voor de blanken. De sterken die de zwakken eronder houden. En nog altijd mogen we ons wel in alle eerlijkheid afvragen of onze welvaart ook niet te maken heeft met het feit dat wij ons verrijken ten koste van zwakke landen.

Farao deed dat bewust. Het hoorde bij zijn politiek. Dat volkje dat hij aan de ene kant niet kan missen, want ze leveren goedkope arbeidskrachten, maar ook een volk dat niet te groot mag worden. Want sinds deze Farao de vorige heeft verjaagd en het leven voor de Israëlieten nog zwaarder is geworden, is de kans dat ze zich ooit tegen hem zullen keren reëel. Onder de duim houden dus, dat is de strategie. En ondertussen doorbouwen aan z'n eigen imperium. 'Make Egypt great again'. En zo bouwde hij aan zijn eigen 'toren van Babel', zonder zich iets aan te trekken van de zwakken in zijn land wilde hij maar één ding, zelf groter worden. En dat dit ten koste moet gaan van een deel van de inwoners van het land is ondergeschikt.

Wat een verschil met de enige echte Koning. De God van hemel en aarde. Hij is een God die mensen juist het goede leven gunt. Hij trekt zich het lot van mensen wèl aan. Als Mozes

geroepen wordt voor zijn verlossingwerk zegt God: *Ik heb terdege gezien de ellende van mijn volk, dat in Egypte is, en hun gejammer over hun drijvers gehoord, ja, Ik ken hun smarten. Daarom ben ik neergedaald om hen uit de macht van de Egyptenaren te redden en uit dit land te voeren naar een goed en wijd land, een land vloeïende van melk en honing (Ex.3:7,8).*

Wat een verschil in stijl! De éne koning is uit op eigen eer, de andere Koning gunt z'n mensen een goed leven in welvaart, vloeïend van melk en honing. De één trekt zich niets aan van het gejammer van het volk en houdt hen als het moet gewelddadig onder de duim en de ander gunt vrijheid in plaats van slavernij. Daar kom ik straks nog wel op terug. We hebben een God die ons vrijheid gunt in plaats van slavernij!

Wat God betreft is na jaren van onderdrukking de maat vol. Dat is trouwens bij God vaker de reden van zijn ingrijpen. Hij is onnoemelijk geduldig, maar er komt een keer een eind aan. Daar konden ze in Sodom en Gomorra over meepraten. Toen de maat vol was greep God in. En ook Ninevé kreeg te horen dat het zo niet verder kan. Maar daar zie je dan ook meteen weer, dat het oordeel afgewend wordt als het volk zich bekeert. Ongetwijfeld hadden de plagen die Egypte troffen afgewend kunnen worden als Faraó niet zo hardnekkig volhield. Maar de Bijbel laat wel duidelijk zien dat de maat van de ongerechtigheden een keer vol kan zijn. Persoonlijk geloof ik dat dit principe nog altijd van kracht is. God is geduldig. Gunt het goede leven. Maar we moeten echt niet denken dat de God van het Oude Testament streng is en oordelend, en de God van het Nieuwe Testament aardig en vergevend. God is in eeuwigheid dezelfde liefdevolle Vader, die mensen het leven gunt, maar ook een God die grenzen stelt en als het nodig is gaat ingrijpen.

Als de maat vol is komt Hij. Dan gaat de bezem er door. Ik hou er nooit zo van om mensen het oordeel aan te zeggen. Maar toch ontkomen we er niet aan als we deze patronen in de Bijbel zien om hier ook aan te denken als we over de wederkomst van Jezus nadenken. God gaat ingrijpen, ter bevrijding van zijn kinderen, maar ook om met het gedane onrecht af te rekenen. Zijn geduld is groot, de maat is blijkbaar nog niet vol, maar die dag komt....dat is zeker. God grijpt in. En dan komt het er wel op aan.....aan welke kant sta jij, waar zal jij zijn als God gaat ingrijpen? Dat zijn ernstige vragen, waar je niet onverschillig over kunt doen. Tenminste, als je leven je lief is.

God gaat een keer ingrijpen.....

En dat gebeurt ook in de geschiedenis die we vandaag hebben gelezen. Hij roept Mozes. Mozes, wie kent hem nog? Die Farao in ieder geval niet. Mozes, de zoon van de Hebreeuwse slaven Amram en Jochebed was als kind ternauwernood ontsnapt aan de brute moordpartijen van de Egyptische soldaten, die in opdracht van de Farao van toen alle jongetjes die geboren werden in de Nijl gooiden. Mozes werd in een mandje te vondeling gelegd in diezelfde Nijl en gevonden door de dochter van de toenmalige Farao. God spaarde Mozes' leven en hij mocht ironisch genoeg een degelijke opleiding ontvangen aan het hof van de Farao. Toen Mozes een jaar of veertig was, heeft hij moeten vluchten omdat hij een Egyptenaar dood sloeg. De beroide Mozes vond onderdak bij Jethro uit Midjan, trouwde met zijn dochter Siporra, en werd schaapherder. Veertig jaar lang zat de Egyptische prins van Hebreeuwse afkomst in Midjan, ver weg van z'n pleegmoeder en ver weg van z'n biologische familie en z'n volk. Wie denkt er nog aan Mozes. Misschien z'n ouders, zus en broer nog. Alhoewel ze misschien ook wel gedacht zullen hebben dat hij niet meer in leven was. In ieder geval was Mozes, nadat de koninklijke familie waar hij eerst deel vanuit maakte verjaagd was door een andere farao, in het koninklijk paleis van Egypte een vergetene geworden.

Maar in het 'hemels paleis' gaat het anders. God vergeet Mozes niet. Hij zoekt Mozes weer op, Hij verschijnt aan Mozes in een brandend braambos en vertelt de verbouwereerde Mozes Zijn naam: Ik ben de God van Israël, JHWH....Ik ben die Ik ben, Ik ben er, Ik zal er zijn!

Mozes wordt door God naar Egypte gestuurd. Hij moet terug naar Gods volk en Hij moet naar Farao. "Let my people go". Laat mijn mensen gaan! Ik ben een God van bevrijding en niet van slavernij!

Farao wil niet luisteren. Integendeel. Hij maakt de slavernij nog zwaarder. Het volk moet vanaf nu zelf voor stro zorgen, maar de productie wordt niet verlaagd. Ook hier zien we weer iets van farao's manier van regeren. Hij laat de Hebreeuwse opzieners het slechte nieuws brengen. Hij zet het volk op tegen de eigen opzieners en blijft zelf buiten schot. Slimme politiek. En straks zullen de opzieners ook Mozes en Aäron als de schuldigen aanwijzen voor het lijden dat het volk overkomt en niet de Farao. Mozes en Aäron worden door eigen volksgenoten niet herkend als degenen die hen uit de slavernij komen verlossen. Omdat het lijden alleen maar toeneemt zouden ze nu wel voor de oude situatie willen tekenen. Weliswaar slavenarbeid, maar er wordt in ieder geval stro geleverd en zo kunnen we onze target wel halen en dat is door toedoen van Mozes en Aäron onmogelijk.

Je zou bijna gaan geloven dat de situatie onder Farao nog helemaal zo slecht niet is. Een mening die het volk straks onderweg in de woestijn ook verschillende keren zal laten horen. Waren we maar in Egypte gebleven.....dan maar slaven, maar alles beter dan dit.

Na tien afschuwelijke plagen, waarin we zien dat Farao bitterder en bitterder wordt, en uiteindelijk door God wordt overgelaten aan eigen bitterheid, krijgt het volk de gelegenheid om te vertrekken. De laatste plaag, waar uiteindelijk alle eerstgeborenen sterven in Egypte, en de Israëlieten beschermd blijven omdat zij schuilen achter het bloed op de deurposten van het geslachte lam vindt later in het Nieuwe Testament een bijzondere vervulling. Daar komen we straks nog wel op. Maar hoe zal dat geweest zijn, toen in het land Gosen? Ik vermoed dat heel veel Israëlieten niet zo zeker van hun zaakjes waren. Wat zou er gaan gebeuren? Gaat het goed komen? De redding van het volk hing uiteindelijk niet af van eigen geloofszekerheid, maar of er geschild werd achter het bloed! Niet jouw grote vertrouwen redt je, maar of je schuilt achter het bloed! Alleen daar is redding.

Het volk Israël mag vertrekken. En Mozes, de mislukte en vergeten prins werd uiteindelijk de man die zijn volk mocht verlossen uit de slavernij en brengen in het land van vrijheid.

Nu staat er in Deut. 18:15 dat Mozes de Oudtestamentische verlosser bijzondere woorden spreekt tot de Israëlieten:

Een profeet uit uw midden, uit uw broeders, zoals ik, zal de HERE uw God, voor u doen opstaan; naar Hem moet u luisteren.

Mozes, de verlosser uit het Oude Testament voorspelt hier dat er een profeet zal komen zoals hij zelf is. Over wie heeft Mozes het hier? De meeste bijbeluitleggers zien hier al een verwijzing naar de komst van de Messias. En dat is ook mijn overtuiging. Wij mogen weten dat die Messias is gekomen in Jezus Christus, de Zoon van God. Met recht kan gezegd worden dat deze Jezus een Profeet is als Mozes. Er zijn veel treffende overeenkomsten.

- Alleen al de geboorte. Toen Mozes net geboren was moesten zijn ouders zien te ontkomen aan de kindermoord in Egypte omdat Farao alle pasgeboren jongetjes wilde doden. En iets soortgelijks gebeurde bij de geboorte van Jezus ook. Herodes wilde, nadat hij gehoord had dat er een koning was geboren, alle jongetjes onder de twee jaar in Bethlehem ombrengen. Jozef en Maria wisten ternauwernood te ontkomen naar Egypte. En net zoals Mozes bij z'n schoonvader Jethro in het buitenland verbleef totdat de Farao die het op hem gemunt had overleden was, verbleef Jezus met zijn ouders in Egypte totdat Herodes gestorven was.

- Toen Mozes terugkwam bij z'n volk had hij al heel snel te maken met de afwijzing van z'n eigen broeders. Nadat de Farao de slavenarbeid nog zwaarder gemaakt had, begonnen de mensen tegen Mozes te mopperen en vervloekten ze hem zelfs.

De afwijzing door zijn eigen volksgenoten heeft het leven van Jezus ook steeds getypeerd. Hij had te maken met de afwijzing van z'n dorpsgenoten in Nazareth, Hij had te maken met afwijzing van z'n eigen broers en zussen. Voor Jezus liep het uiteindelijk uit op een eenzame kruisdood nadat Hij door z'n volksgenoten was uitgejouwd. Zo stierf Hij, uiteindelijk van God en mens verlaten, in uiterste eenzaamheid.

Ondanks de aanvankelijke afwijzing mocht Mozes toch degene zijn die zijn volk uit het slavenhuis van Egypte mocht bevrijden en brengen naar het Beloofde Land.

- Ik vertelde net al over de laatste plaag waarbij alle eerstgeborenen stierven in Egypte, behalve daar waar de deurposten met het bloed van het paaslam was ingesmeerd. Wie schulde achter het bloed ontkwam. Ook daarin is Gods bevrijding via Mozes een heenwijzing naar de bevrijding die Jezus bracht. Het bloed van Jezus is het geneesmiddel tegen de slavernij van de zonde. Dankzij Zijn bloed is er bevrijding van slavernij van zonde mogelijk, dankzij Zijn bloed wordt het mogelijk om toegang te krijgen tot het Beloofde Land, de eeuwige toekomst, die God heeft weggelegd voor ieder die geloofd in de Zoon van God.

- Tijdens de lange woestijnreis mocht Mozes uit Gods handen de stenen tafelen ontvangen met daarop de tien woorden van Gods verbond met Zijn volk. En behalve dat heeft het volk Israël Mozes ook altijd gezien als de auteur van de eerste vijf boeken van de bijbel, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. In Jezus' tijd sprak men over Mozes als de wetgever. In de gesprekken van Jezus met de Joodse leiders hoorde je dat ook terug. Geregeld zei men: Mozes heeft gezegd..... om eigen argumenten kracht bij te zetten. Evenals Mozes de thora uit Gods onderwijzing mocht ontvangen op de berg, zien we dat Jezus vanaf de berg deze onderwijzing vervulde. Hij schafte met Zijn Bergrede de wet van Mozes niet af, maar gaf er een diepere betekenis aan. Daar waar de geboden van Mozes vaak beperkt bleven tot het uitwendige leven, niet doodslaan, niet echtbreken, niet begeren, gaat Jezus dieper. Hij begint bij de bron, het hart. Doodslag begint bij boosheid en haat. Echtbreken begint bij een vrouw aanzien en begeren.

-Ik wil nog graag bij één gebeurtenis in de woestijn stilstaan. Dat is het moment dat het volk getroffen werd door een slangenplaag als straf op hun gemopper. Mozes kreeg van God de opdracht om een koperen slang te maken en deze op een stok omhoog te steken. Wie naar deze koperen slang keek zou genezen worden van de slangenbeten.

Deze gebeurtenis wordt in Johannes 3:14 als een heenwijzing naar de kruisdood van Jezus aangehaald. Op dezelfde manier als de koperen slang omhoog verhoogd werd door Mozes op een stok, zo zal de Here Jezus verhoogd worden aan het kruis van Golgotha. Evenals de slang het redmiddel was tegen de slangenbeten, zo is de kruisdood van Jezus het redmiddel tegen de zonde. Wie gelovig opziet naar de gekruisigde Jezus mag vergeving en een nieuw leven ontvangen.

Zo zien we dat Mozes, als oudtestamentische verlosser van Gods volk een type, een richtingaanwijzer is naar de nieuwtestamentische verlosser Jezus Christus. De bevrijding van Israël uit het slavenhuis van Egypte mag symbool staan voor de bevrijding van de nieuwtestamentische gelovige uit het slavenhuis van de zonde.

In de geschiedenis is ook de houding van Farao een ernstige waarschuwing voor ons. Farao verhardde zijn hart. Hij bleef Gods woorden en waarschuwingen in de wind slaan. Uiteindelijk leverde God hem over aan zijn eigen hardnekkigheid. De Farao heeft z'n eigen graf gegraven. Hij sloot voor zichzelf de deur. De maat was vol. God is geduldig, zeker.....maar niet tot in het oneindige. Laten we de Farao niet volgen in zijn slechte voorbeeld.

Maar God is een God van bevrijding. En dat wil Hij ook voor ons zijn. Met name het bloed aan de deurposten en de verhoogde slang laten ons zien wat er voor onze verlossing uit de slavernij van de zonde nodig is.

In de eerste plaats het schuilen achter het bloed. Dat was de enige manier om te ontkomen aan het verderf. Op dezelfde manier is Christus' bloed onze redding.

In de tweede plaats gelovig opzien naar de koperen slang. Zoals gelovig kijken naar de slang redt van de slangenbeten zo is er redding voor wie gelovig naar het kruis opkijkt. Daar is echte vrijheid verkrijgbaar! Vrijheid van schuld, vrijheid van oordeel, vrijheid van dood en gratis toegang tot de nieuwe aarde onder de nieuwe hemel. Dat is verkrijgbaar voor wie op Jezus zijn geloof bouwt!

Vandaar ook dat ik deze overdenking van de geschiedenis van Mozes wil afsluiten met een appèl om geen Farao te zijn. Schuil als je leven je lief is voor je redding achter Christus' bloed en stel je vertrouwen op Christus' kruisdood? Want bij deze Here Jezus is bevrijding te krijgen. Wie bij Hem schuilt is geen slaaf meer maar een kind, kind aan huis bij de Hemelse Vader,wie zou dat nu niet willen? AMEN

Juni 2017
G.P. Hartkamp
Wapenveld